

UKREPI IN PREDPISI

Aktivneje v boj za odstranitev škodljivih pojavov v gospodarstvu

Zelo pomembni sklepi o nadaljnjem gospodarskem razvoju, ki so bili sprejeti na oktoberskem sestanku pod vodstvom tovariša Tita, in ukrepi, ki smo jih takoj storili za izvajanje sprejetih sklepov, kažejo težnjo našega vodstva, da se omogoči močnejši razvoj tistih gospodarskih panog, ki bodo ob uspešno končanem desetletnem obdobju gospodarskega razvoja še bolj razvile graditve naše socialistične skupnosti. Naši delovni ljudje so podprli sklepe tega sestanka, toda da bi ta podpora bila popolna, je treba bolj budno in odločno odstranjevati negativne in škodljive pojave ter pravočasno izvajati določene ukrepe.

O teh problemih je zlasti pisal tovariš Tito v svojem pismu, ki ga je poslal delegatom X. konference ZKJ za Beograd. O istem vprašanju je podpredsednik zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković pred nekaj dnevi poslal pismo izvršnim svetom ljudskih republik. V njem poudarja, da je za uspeh pri onemogočanju negativnih pojavov posebno pomembna aktivnost ožjih skupnosti. Stopnja te aktivnosti je odvisna od stopnje pojmovanja ali zavesti v določenem delovnem kolektivu, v njegovih organih upravljanja, družbeni organizaciji, naselju itd. Če odkrijemo v podjetju ali ustanovi kakšen negativen pojav, tedaj to ni stvar samo tistih, ki so storili kaznivo dejanje, prestopki ali prekršek, temveč mora to vprašanje zanimati tudi okolje, v katerem se je ta posameznik (ali skupina) vzgajal, živel in deloval. Ni redek primer, da nam praksa potrdi, da v tej smeri ni bilo nikakršne budnosti. Zato se ni treba čuditi, da so v podjetju »Ukrina« v Beogradu postavili za nakupovalca osebo, ki je bila obsojena zaradi utaje v neki kmetijski zadrugi, ali pa da so v okrajnem LO Prijedor postavili za blagajnika in referenta za izvršitev proračuna osebo, ki je bila najprej obsojena zaradi sovražne propagande, potem pa zaradi poveljstva in falsifikata. Ker sta delala na mestih, kjer sta imela opravka z denarjem, sta se oba kaj kmalu spet znašla pred sodniki zaradi goljufije. Ali ne bi lahko popolnoma opravičeno postavili vprašanje, kako so ju mogli postaviti na ti mesti, čeprav sta bila že prej obsojena za kazniva dejanja iz koristoljubnosti; s čigavimi priporočili sta bila postavljena in ali morata samo onadva nositi odgovornost pred delovnim kolektivom in ljudskim odborom za škodo, ki sta jo napravila?

V delu organov upravljanja naših podjetij opažamo tudi druge hujše napake. To se zlasti dogaja tam, kjer se ti organi ukvarjajo samo s problemi proizvodnega procesa, ne pa tudi z vprašanji poslovanja in administracije ter to prepuščajo posameznim uslužbenecem. To najlepše kaže primer v podjetju »Hempro«, kjer so ustanavljali nepripravljene sklade in blagajne, ali pa primer podjetja »Mladi zadrugar« v Novem Sadu, kjer je direktor skupno s šefom računovodstva nabavljaj od privatnikov betonsko železo, da bi ga potem po mnogo višji ceni preprodal podjetju »Rad« v Loznici, pri čemer je zaslužil okrog 10 milijon-

nov dinarjev. V tem zadnjem primeru opravičeno postavljamo vprašanje odgovornosti tistih oseb v podjetju »Rad«, ki so sklenili, da se plača mnogo višja cena, kakor pa je v normalnem prometu.

Karakterističen je tudi pojav, da se zaposlujejo nekateri strokovnjaki, ki so zunanji sodelavci projektantskih birojev in drugih ustanov in zaradi osebnih koristi delajo v škodo svojega podjetja ali ustanove. Zanimiv je primer nekega strokovnjaka, ki je svetoval vodstvu podjetja, naj se za izdelavo projektov obrne na Projektantski biro, ker v podjetju sami nimajo niti tehničnih možnosti niti časa, da bi izvršili take posle. Ko je podjetje naročilo v biroju izdelavo teh projektov, tedaj je to delo opravil prav tisti strokovnjak, ki je dal ta nasvet, toda ne kot uslužbenec svojega podjetja, temveč kot zunanji sodelavec projektantskega biroja. Kakšni so zaslužki zunanjih sodelavcev, najbolje kaže primer 277 projektantov v Zagrebu, ki so kot zunanji sodelavci projektantskih birojev prejeli 87.689.062 din honorarja. Druga skupina 18 projektantov je prejela še mnogo večji znesek — 25.403.282 din.

Večjo pomanjkljivost v upravljanju občeljudske imovine predstavljajo tudi primeri nezadostnega razumevanja za ukrepe proti požaru. Kazenski postopki

kažejo, da pride do požarov redno zato, ker ni tehnično-zaščitnih ukrepov, dalje zaradi nepazljivosti ali nezadostne poučenosti posameznikov. Skupnost trpi zato velike izgube, kar najbolje dokazuje primer lesno industrijskega kombinata »Radonja« v Sloveniji in podjetja »Hrast« v Čakovcu. V prvem primeru je nastal požar zato, ker so v lakirnici zraven lahkovnetljivega materiala uporabljali aparat za varjenje. Škoda je znašala 56 milijonov din. V drugem primeru pa je zaradi nezadostnih tehnično-zaščitnih ukrepov nastalo za 50 milijonov din škode.

Ti primeri najbolje kažejo posledice takih napak v upravljanju gospodarskih podjetij in ustanov. Ti imajo lahko dvojne vzroke. Ali ni organom upravljanja veliko do tega, ali pa se posamezniki iz birokratskih navad, ali pa z namenom, da bi napravili škodo, naklepno izogibajo, da bi na posamezne probleme opozorili organe upravljanja. Ne glede na vzroke pa je bistvo vprašanja v tem, da se morajo organi upravljanja stalno zanimati za delo podjetja oziroma ustanove, in da v primeru opaženih slabosti posredujejo prej, preden nastopijo škodljive posledice. Če pa te vendarle nastopijo, morajo delovni kolektivi ali okolje z javno obsodbo mnogo bolj ostro reagirati. S tem bodo tudi najbolj prispevali k

formiranju zavesti pri tistih ljudih, ki gledajo na take in podobne napake površno in jih skušajo opravičevati, ali pa jih celo tolerirajo. Ko bomo odstranili te pomanjkljivosti iz pojmovanja in zavesti, tedaj se ne bo moglo zgoditi, da bi iz sredstev podjetja plačali denarne kazni posameznih odgovornih uslužbenec v podjetju. Tudi ne bo mogel nihče izkoriščati osebnih vezi za plačilo dvojnih honorarjev za slabo opravljena dela. Ne bo tudi nihče več interveniral ali oteževal dela pristojnih organov kadar ti mislijo, da obstaja osnova za zasledovanje. Niti ne bo več diskusij o tem, ali se lahko kaznujejo škodljivi pojavi nastali zaradi praznin v predpisih.

Ko govorimo o omenjenih in podobnih primerih, tedaj moramo poudariti, da ti niso samo izraz slabosti podjetij in ustanov kjer so nastali, temveč da so tudi hkrati izraz slabosti organov oblasti in uprave, oziroma področja. Podpredsednik zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković je v omenjenem pismu analiziral odgovornost organov oblasti in uprave in navedel, da »poleg pojavov nezadostne kontrole znotraj podjetja opažamo, da pogosto tudi pristojni ljudski odbori in pristojni organi državne uprave ne opravljajo učinkovito te kontrole. Obenem s primeri je zlasti poudaril slabosti,

ali pomanjkljivosti, ki jih že daljša opažamo v delu inšpekcijskih služb. V nekaterih ljudskih odborih te službe skoraj sploh ne ustanavljajo, njene uslužbence pa zelo pogosto obremenjujejo s posli, ki ne spadajo v pristojnost inšpekcije, ali za izpolnitev teh nalog postavljajo uslužbence, ki jih zaradi njihovih osebnih lastnosti ne bi smeli opravljati.« Poudarja omenjeno pismo. Borba za odstranitev ali zmanjšanje teh pojavov mora biti naloga vseh delovnih ljudi, ker bomo samo z vztrajnim in stalnim prizadevanjem v tej smeri prispevali k večji aktivnosti pri oblikovanju pojmovanja in zavesti o škodah, ki so posledice teh pojavov. Potrebo po širini naše aktivnosti bomo najbolje izrazili z besedami tovariša Rankovića, ki je v omenjenem pismu dal naslednje smernice: »Vse to opozarja na potrebo, da moramo stalno in sistematično izvajati ukrepe, s katerimi bomo najuspešneje vplivali na pojmovanje in zavest državljanov, tistih, ki delajo neposredno v gospodarstvu, kakor tudi tistih, ki delajo v organih oblasti in državni upravi, pa tudi samih državljanov, ki morajo družbenim in političnim organizacijam stalno pomagati pri prizadevanju, da odstranijo omenjene pojave.«

Petar Ivičević

PREMIRANJE IN STOPNJA NAGRAJEVANJA

Komu naj se izplačujejo premije

Novi gospodarski predpisi, ki ki so bili izdani letos, jasno dokazujejo, da pri nadaljnjem izpopolnjevanju našega gospodarskega sistema dobiva faktor rentabilnosti vse bolj pomembno mesto. Smernice tega ekonomske upravičenega in vsekakor pozitivnega razvoja sistema najbolje izraža dejstvo, da postaja za ekonomiko proizvodnih podjetij produktivnost sploh, še posebej pa produktivnost dela, osrednje vprašanje.

Uredba o plačah delavcev in uslužbenecv gospodarskih organizacij je s tem, da je sprejela načelo, da se prizna in na račun lastne cene plača vsako presežanje postavljene norme, rešila vprašanje zainteresiranosti neposredno proizvodnih delavcev. Del dobička, ki je namenjen za plače, ki presega plače v tarifnem pravilniku, pa mora zainteresirati razen vsega kolektiva zlasti še določeno število delavcev in uslužbenecv, ki ne delajo po normah (od katerih je odvisna boljša delovna organizacija in realnost določenih norm, kakovost izdelkov, nižji proizvodni stroški in možnost plasmaja blaga). Ta del dobička kakor tudi morebitno znižanje lastne cene, je treba na podlagi uredbe o zajemanju izrednega dobička in dajanju premij za znižanje lastne cene razdeliti predvsem na osnovi premijskega sistema, ki je sprejet v podjetju. Žal, pa imamo malo podjetij, ki so sprejela pravilnike o premiranju, medtem ko v nekaterih podjetjih ti sprejeti pravil-

niki niso v skladu z duhom, ponekod pa tudi ne z besedilom uredbe.

Za to je več razlogov. Nedvomno pa je, da do tega v največ primerih pride zaradi odpora s strani kolektiva podjetja proti sprejetju pravilnika za primer, da bi se s premiranjem obsegel samo ožji krog delavcev in uslužbenecv, to je, ako bi se premije določile samo za tiste delavce in uslužbence, ki so prispevali k ostvaritvi prihrankov ali večjega dobička. Nadaljni razlog je, da ni tesnega sodelovanja med strokovnimi združenji proizvajalcev in sindik. forumi po eni strani, ter ustrežajočimi industr. podjetji po drugi strani z namenom, da bi se postavila osnovna načela premiranja. To je pa toliko bolj potrebno zato, ker je premiranje nova stvar in razen tega teoretično in praktično zelo slabo obdelano. In končno, temu so nekoliko vzrok tudi nezadostne izkušnje ljudskih odborov.

Ti razlogi sami po sebi nakužejo tudi ukrepe, ki jih je treba storiti, da bi aktivizirali delo za izdelavo in sprejetje pravilnika o premiranju in to delo tudi pravilno usmerili. Zato je predvsem potrebno, da se zbornice, strokovna združenja in ustrežajoči sindikalni forumi bolj zavzamejo za reševanje načelnih in specifičnih vprašanj, ki se pojavljajo pri premiranju v posameznih panogah ali skupinah proizvajalcev. Treba je tudi odvrči pojmovanje

v industrijskih podjetjih, da morajo pri razdelitvi sklada za premiranje sodelovati z enakimi

pravicami vsi člani kolektiva, ali pojmovanje, da je premija posebna oblika plače iz dobička.

Načela premiranja

Pred podjetja se bodo pri izdelavi pravilnika o premiranju verjetno postavili trije temeljni problemi: katera delovna mesta je treba premirati, za katere uspehe je treba priznati pravico do premije, po kakšnem načelu je treba razdeliti sklad za premiranje.

Težavno je za vsa podjetja postaviti enoten kriterij — koga bi bilo treba, ali koga ne bi bilo treba premirati. To bi se nekako moglo storiti znotraj posamezne panoge ali skupine sorodnih podjetij, toda znotraj celotne industrije nikakor ne. Neka stvar pa bi morda pri tem vendar lahko služila kot osnovno merilo, to je, da premija ni plača, temveč posebna nagrada, ki se daje organizatorjem proizvodnega procesa, nosilcem ekonomskega podjetja in tistim delavcem in uslužbenecem, ki s svojo strokovnostjo, boljšim delom, organizacijskim duhom in pravičnim reševanjem ekonomsko-tehnične problematike podjetja pripomorejo k večjemu uspehu, v skrajni liniji k dvigu proizvodnje podjetja na višji tehnični ali ekonomski nivo. Morda je to merilo dokaj teoretično, kljub temu pa vendar zadostuje, da odstranimo večino neopravičenih kandidatov za premiranje. Nadaljnje odstranjevanje in stopnjevanje pravic

posameznikov do premije se v podjetjih lahko zgodi samo na podlagi določenih okoliščin in delovnih pogojev.

Se težje je postaviti enoten kriterij glede vprašanja, kaj je treba premirati. Tu zlasti pridejo do izraza posebnosti panog, skupin proizvajalcev, pa tudi posameznih podjetij. Vendar so določene osnove, po katerih bi se v večini podjetij lahko premiralo, in sicer:

— za produktivnost dela, toda ne samo proizvodnih delavcev, temveč tudi tistih oseb, ki s svojo strokovnostjo omogočajo in organizirajo produktivnejše delo teh delavcev;

— za boljše proizvodnjo — za zmanjšanje izmečkov;

— za prihranke materiala in drugih materialnih stroškov, — za popolnejše in racionalnejše izkoriščanje zmogljivosti na podlagi povprečja izkoriščanja strojev v mesecu ali podobno.

Pri izpopolnjevanju sistema premiranja lahko posamezna podjetja na podlagi svojih konkretnih problemov sprejemajo tudi druge osnove (zmanjšanje nesreč pri delu, zamud pri delu, bolezenskih dopustov), razume se, če je za to ekonomsko opravičilo.

(Nadaljevanje na 13. strani)

REKLAMA, DOTACIJE IN DARILA

Kaj družba priznava za materialne stroške

V mnogih primerih je reklama sestavni del poslovanja podjetja. Če je dobra, pripomore k pridobitvi imena v javnosti in pri potrošnikih ter daje proizvodom publiciteto, ker bi ti sicer tistim, ki jih potrebujejo, ostali neznan. Čestokrat je možnost prodaje nekega proizvoda odvisna prav od tega, ali dobro proizvodnjo spremlja tudi dobra reklama. Pa ne samo to. Reklama oživlja ulice, trge in pota, osvežuje celo

tisk, če je dobra. Na takem tržišču, kakor je naše, kjer se dobrine ne razdeljujejo »plansko«, je reklama za nekatere dobrine pogosto pogoj prometa. Iz teh razlogov so tudi stroški za reklamo priznani med materialnimi stroški podjetja, kar pomeni, da ne samo ne obremenjujejo podjetja, temveč zmanjšujejo v višini zneska teh izdatkov obveznosti podjetja do družbene skupnosti.

Podjetja lahko iz teh sredstev plačujejo izdatke, ki jih imajo za potrebne in ki niso v nasprotju z njihovo dejavnostjo. Tudi tu pa mora podjetje paziti na zakonske predpise, ki določajo, da mora za tako vrsto izdatkov odločati delavski svet. Delavski svet sklepa v naprej, ne pa nazaj. Sklepi delavskih svetov morajo biti v skladu s pravili podjetja. Težko je verjeti, da bi delavski svet sprejel sklepe, ki odobravajo izdatke, ki so nasprotni smotrom podjetja in vsemu tistemu, kar imamo za dobre običaje. Samo v primeru, če bo podjetje tako ravno in če bo imelo prosta sredstva za samostojno razpolaganje, lahko govorimo o zakonitih izdatkih. V nasprotnem primeru pa lahko take izdatke štejejo v celoti kot protizakonite in o njih mora razpravljati gospodarsko sodišče, kakor o vsakem drugem gospodarskem prestopku.

Pri vsem tem pa niso najbolj važni predpisi, temveč splošno stališče podjetja in njegovih organov do takih pojavov. Delavski svet ne sme dovoliti, da pride do takih pojavov, ki nasprotujejo ne samo njegovim koristim, temveč tudi koristim družbene skupnosti.

Razume se, da ima pri vsem tem zadnjo besedo vendarle finančna in tržna inšpekcija. Ponekod so protizakoniti izdatki za reklamo rezultat namernega izigravanja predpisov, ponekod nezadostne budnosti samoupravnih organov podjetja, a ponekod morda nepoznavanja predpisov. Vendar pa to v ničemer ne spremeni bistva, in organi inšpekcije morajo popravititi in preganjati vsako tako zablodo.

Dr. N. Balog

GRADIVO Z 10. STRANI

V BOSNI IN HERCEGOVINI ŠE NIMAJO POTROŠNIŠKIH SVETOV

Od razpravljanja o ustanovitvi potrošniških svetov se niso še nikamor premaknili, čeprav kažejo potrošniki živo zanimanje za to ustanovo. Tako jim ne preostaja nič drugega, kakor da volivci na svojih zborih posredno pomagajo pri ureditvi trgovine.

Te dni so republiška in okrajne trgovske zbornice predlagale okrajnim ljudskim odborom, naj bi skupne komisije pripravile ustanovitve potrošniških svetov.

Po mnenju trgovskih predstavnikov in organov ljudskih odborov je treba najprej izvršiti nekatere priprave. Predvsem bi morali vskladiti organizacijo trgovske mreže s predloženim zakonom o delavskem samoupravljanju, ker številne trgovske poslovalnice, ki danes še poslujejo samostojno, ne morejo več ostati samostojne. V Sarajevu upajo, da bodo reorganizacijo trgovske mreže in volitve lahko opravili do konca leta.

Za sedaj pozorno proučujejo izkušnje beograjskih potrošniških svetov.

ODLOK O POGOJIH NAKUPOVANJA KMETIJSKIH PRIDELKOV PRI INDIVIDUALNIH PROIZVAJALCIH

Sedanja organizacija prometa s kmetijskimi pridelki ni na zadostni višini in vpliva na neurejenost tržišča s kmetijskimi pridelki. Sirotki odkupni aparat v obliki številnih odkupnih postaj, nakupovalcev in nabavjalcev vrši z neorganiziranim nastopom velik pritisk na posamezne proizvođače predele, kar negativno vpliva na formiranje cen. Zadruga v prometu niso dovolj udeležene, čeprav smo v tem pogledu v zadnjih dveh letih dosegli že pomembne uspehe zlasti v Sloveniji in na Hrvaškem. Toda ravno kmetijska zadruga je tista organizacija, po kateri bi se moral odvijati odkup. Zadruga lahko svojo raznovrstno dejavnost za pospešitev kmetijske proizvodnje najbolj uspešno povežejo s prometom s kmetijskimi izdelki. Razen tega zadruga s prometom krepijo svoja finančna sredstva, kar jim omogoča obilnejše akcije pri pospeševanju in moderniziranju procesa proizvodnje v kmetijstvu. In končno, odkup po zadrugah je potreben tudi zategadelj, da bi se uredil promet s kmetijskimi pridelki, ker se na ta način uklanjajo in onemogočajo nakupovalci in nabavjalci, ki so nosilci raznovrstnih spekulacij na tržišču.

Ceprav je najvažnejše, da zadruga, ki jih hočemo vključiti v akcijo za odkup, za ta posel najprej usposobimo, je neobhodno, da tudi z administrativnimi ukrepi vplivamo na zoževanje odkupnega aparata gospodarskih podjetij, ker s tem pospešujemo proces prenašanja odkupa na zadruga.

Take ukrepe predvideva tudi najnovejši odlok zveznega izvršnega sveta. S tem, da predpisuje način, kako gospodarska podjetja lahko kupujejo neposredno od individualnih proizvajalcev (samo na trgih na debelo in po odkupnih postajah), dalje, s predpisovanjem pogojev, ki jih morajo izpolnjevati odkupne postaje (ki jih je podrobneje predpisal zvezni državni sekretar za gospodarstvo s posebnim pravilnikom), so znatno zožene dosedanje takorekoč neomejene možnosti in oblike kontakta teh podjetij z individualnimi proizvajalci, ki so podjetja najčestokrat vršila po nakupovalnih in nabavjalcih. Vse to bo nujno sililo podjetja, da nabavljajo kmetijske proizvode

vedno bolj s pomočjo zadrug in da se tudi sama angažirajo za usposabljanje zadrug, ker bo to njihova lasna korist.

Poleg tega, da predpisuje pogoje za delo odkupne mreže gospodarskih podjetij, odlok predvideva tudi možnost neposrednega administrativnega poseganja v obliki prepovedi dela odkupnim postajam v tistih predele, kjer so zadruga sposobne, da ta odkup uspešno opravljajo. Organi, ki so pooblaščenec to ocenjevati in predlagati (republiška trgovska zbornica, republiška zadruga zveza, okrajni ljudski odbor), in o tem odločati (republiški državni sekretar za gospodarstvo), imajo možnost ukiniti nepotrebne odkupne postaje, čeprav le-te izpolnjujejo splošne pogoje za odkup. Ti organi morajo svoje ocene in odločbe opreznost in previdnost izjavljati, da ne bi zaradi zapiranja odkupnih postaj nastale motnje v odkupu in prometu s kmetijskimi pridelki v primeru, da zadruga ne bi bile dovolj sposobne uspešno zamenjati odkupnih postaj.

Odlok predvideva tudi pomembne spremembe v načinu izplačevanja odkupljenih pridelkov individualnim proizvajalcem. V prihodnje se bodo izplačila odkupljenih pridelkov vršila lahko samo na blagajni podjetja ali po Narodni banki oziroma pošti. To pomeni, da ne bodo mogli več razni uslužbenci podjetja, nakupovalci in nabavjalci nositi s seboj gotovino in izplačevati, kar jim je dozdaj omogočalo, da so spekulirali v svojo korist.

Predpisi o pogojih odkupa od individualnih proizvajalcev bodo pripomogli, da se bo hitreje uredila organizacija prometa s kmetijskimi pridelki, predvsem na ta način, da se bo pospešil proces močnejšega vključevanja zadrug v ta promet. Ta ukrep bo razen tega s predpisovanjem načina odkupa in pogojev, ki jih bodo morala izpolnjevati odkupna podjetja, pripomogel k izboljšani njihove organizacije. Ta podjetja bodo (v toliko, v kolikor bo) še nadalje poslovala pri nakupu krepkeje povezana s proizvodnimi predele in proizvajalci, kar bo prav tako dalo prometu s kmetijskimi pridelki bolj organizirano in stabilnejšo obliko.

»Samoj v ilustracijo želim navesti še en primer, ki govori o tem, kako naše politične organizacije, zakonpane v svojem praktičizmu, često niti ne znajo politično sredstev, ki bi jim olajšala organizacijsko in politično delo pri mobilizaciji najširših množic za izgradnjo socializma. Kako naj si sicer obrazložimo okolnost, da so celo nekatere velika podjetja (n. pr. rudnik Trbovlje, »Prvomajska« Zagreb, lesno podjetje »Našice«, »Ivo Lola Ribar« Zeleznik, »14. Oktobra« Kruševac in še nekatere) vrnila brez obrazložitve — ali z izgovorom, da nimajo finančnih sredstev — sveženj na ogled poslani številke »Naše skupnosti«, glasila Predsedstva Zveznega odbora SZDL Jugoslavije, ki ima nalogo, da obvešča delovne ljudi, zlasti one, ki sodelujejo v organih družbenega upravljanja, v razumljivem jeziku, objektivno in iz kompetentnih virov o naši gospodarski in družbeni stvarnosti, o naših naporih pri graditvi sistema družbenega upravljanja, kakor tudi o naših slabostih. Samo dve možnosti sta. Ali je stanje v teh kolektivih tako, da v imenu delovnega kolektiva odloča administrativni aparat brez vsake kontrole političnih organizacij, ali pa je to odraz tendenc tistih elementov, ki — s pozicij ozkega partikularizma in praktičizma — nudijo direktni odpor, da bi delovni ljudje v podjetju dobili polni vpogled v stanje našega gospodarstva kot celote.«

(Iz članka tov. Kardelja v »Komunistu« št. 9/10, ki bo v kratkem izšel).

Razsipnost ali podkupovanje

Mnoga podjetja pa imajo do teh izdatkov več kakor brezvesten odnos. Ker so za podjetje ti izdatki najlažji, kajti družba jih v celoti priznava za materialne stroške, se pod imenom reklame opravljajo tudi taki posli, ki nimajo s poslovanjem podjetja nikakršne zveze. V obliki reklame se pravzaprav dajejo dotacije klubom, društvom in raznim vrstam časopisov.

Znana je reklama nekega podjetja na našem največjem športnem stadionu za traktor, ki ga to podjetje sploh še ne proizvaja. Tu je reklama za tak proiz-

vod, ki ga noben obiskovalec stadiona prav gotovo ne bo nikdar in pod nobenimi pogoji kupil. Znana je tudi reklama na neki cesti, ki vodi k Beogradu o potrebi popravila ladijskih motorjev. Takih primerov je več kakor dovolj. Treba je samo odpreti časopis ali bilten nekaterih gospodarskih združenj, pa bomo na cell strani videli oglase, v katerih reklamirajo svoje proizvode podjetja iste panoge, ki pa so dejansko konkurenti. Reklamo objavljajo zase, saj časopis zanima samo podjetja te panoge. Očitno je, da gre za dotacijo časopisu.

Se bolj kakor ta, je vsekakor zanimiva reklama v obliki raznih priložnostnih daril, zlasti v zvezi z novim letom ali Prvim majem. Prejšnje čase smo tako darila v resnici lahko šteli za reklamo. Šlo je za stenske ali žepne koledarje, ali za podobne drobne predmete, kar je običajna stvar med poslovnimi partnerji. Sedaj pa to ne zadostuje. Po nekkih poročilih pripravljajo aktivke za spise, penkale in nalivna peresa, škatle z lesorezi, izdelke domače obrti itd. Take predmete ne kupujejo samo doma, temveč jih tudi uvažajo. Izmišljajo si razne predmete, s katerimi naj bi neko podjetje dokazalo, da je boljše od drugega. To plemenito tekmovanje ne vodi samo do relativno visokih stroškov »reklame«, temveč dobiva lastnosti, ki nasprotujejo naši družbeni morali. Neko podjetje daruje take reklame drugemu in tedaj je nujno, da se to podjetje spet oddolži. Taka obdarovanja niso samo med poslovnimi partnerji, t. j. podjetji, temveč darila dajejo tudi posameznikom v podjetju ali osebam, ki nimajo nobene zveze z delom podjetja, kar lahko predstavlja obliko korupcije. Tu očitno neha vsaka zveza med tem, kar zakon priznava, in tistim, kar se dejansko dela.

Kaj storiti

Ceprav predpisi ne diferencirajo stroškov za reklamo pa mora vsak izdatek podjetja, ki obremenjuje materialne stroške, biti neposredno v zvezi s poslovanjem podjetja in nujen za izvršitev njegove naloge. Podjetja, ki z lahkoto trošijo izdatke za reklamo, morajo biti v naprej pripravljena na to, da se izdatki, ki niso v skladu s poslovanjem podjetja, ne bodo priznali v breme materialnih stroškov in se bodo šteli kot protizakoniti. Podjetja nimajo pravice, da dajejo darila ali dotacije na breme stroškov proizvodnje. Ni pa takih prepovedi glede na sredstva za samostojno razpolaganje.

Ceprav predpisi ne diferencirajo stroškov za reklamo pa mora vsak izdatek podjetja, ki obremenjuje materialne stroške, biti neposredno v zvezi s poslovanjem podjetja in nujen za izvršitev njegove naloge. Podjetja, ki z lahkoto trošijo izdatke za reklamo, morajo biti v naprej pripravljena na to, da se izdatki, ki niso v skladu s poslovanjem podjetja, ne bodo priznali v breme materialnih stroškov in se bodo šteli kot protizakoniti. Podjetja nimajo pravice, da dajejo darila ali dotacije na breme stroškov proizvodnje. Ni pa takih prepovedi glede na sredstva za samostojno razpolaganje.